

Innst. O. nr. 36

(2001-2002)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Karita Bekkemellem Orheim og Eirin Faldet om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (Godkjenning av barnevernsinstitusjonene)

Dokument nr. 8:29 (2001-2002)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Forslaget tar utgangspunkt i at barn som plasseres i barnevernsinstitusjon med hjemmel i barnevernsloven, i utgangspunktet er i en spesielt utsatt og sårbar situasjon. Ofte er årsaken til institusjonsplassering sviktende omsorg i hjemmet og/eller barnets egen adferd. Mange av disse barna har sammensatte problemer og har ofte et stort behov for både omsorg og behandling. Det er derfor av stor betydning for disse barnas fremtidige utvikling at de institusjonstiltakene som benyttes er i stand til å ivareta det enkelte barnets behov. I dag er det slik at kvaliteten på institusjonene, og da særlig de private, varierer sterkt. Det er det offentlige som tar omsorgen for barna, og da har det offentlige også ansvar for at tilbudet som blir gitt er av god kvalitet. Forslaget innebærer at det innføres statlig fastsatte kvalitetskrav, slik at en sikrer at barnevernsinstitusjonene som ikke har tilfredsstillende kvalitet og standard ikke blir brukt.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«Vedtak til lov
om endringer i lov 17. juli 1992 nr.100 om
barneverntjenester

I

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjøres følgende endringer:

§ 5-8 skal lyde:

§ 5-8 Private institusjoner som ikke er tatt inn i fylkeskommunens plan

Private institusjoner som ikke er tatt inn i fylkeskommunens plan, kan bare benyttes for barn som omfattes av loven dersom institusjonen er godkjent av fylkeskommunen. Institusjonen kan bare godkjennes der-

som den drives i samsvar med denne loven og de forskrifter som gjelder for den og ellers drives på en forsvarlig måte. Fylkeskommunen kan i forbindelse med godkjenningen også ta hensyn til behovet for den aktuelle institusjonen i fylket. Avgjørelser om godkjenning etter denne loven er enkeltvedtak og kan påklages til departementet. Departementet kan gi nærmere forskrifter om godkjenningsordningen, herunder om vilkår for godkjenning, og om klageordningen.

For å sikre en forsvarlig standard i slike institusjoner, kan departementet gi forskrifter om hvilke krav som skal stilles til institusjonene, herunder om bygninger og utstyr, om bemanning og om de ansattes kompetanse m.m.

Departementet kan gi forskrifter om tilsyn med slike institusjoner, jf. § 5-7. Finner fylkesmannen at en institusjon som står under tilsyn drives uforsvarlig, kan han gi pålegg om å rette på forholdet eller å nedlegge driften.

Departementet kan gi forskrifter om rettigheter under opphold i slike institusjoner, jf. § 5-9.

Departementet kan gi forskrifter om regnskapsføring og om innsyn for offentlige myndigheter i regnskapene.

§ 5-10 skal lyde:

§ 5-10 Generelle krav til institusjoner som er innpasset i fylkeskommunens plan

For å sikre en forsvarlig standard på de institusjoner som er med i fylkeskommunens plan etter § 5-1, jf. § 5-2, kan departementet gi forskrifter om hvilke krav som skal stilles til institusjonene, herunder om hvilke faglige krav som skal stilles, og om bygninger og utstyr, om bemanning og om de ansattes kompetanse m.m.

II

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Departementet kan gi nærmere overgangsregler.»

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Trond Giske og Torny Pedersen, fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Bergo og May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Ola T. Lånke, og fra Senterpartiet, Eli Sollied Øveraas, viser til at forslagsstillerne ønsker endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barnevernstjenester.

Komiteen ser det som svært viktig å sikre barn som plasseres i barnevernsinstitusjon en trygg oppvekst. At disse barna er ekstra sårbare og spesielt utsatte er det ingen diskusjon om, særlig fordi dette er barn som ofte kommer fra ustabile oppvekstvilkår og en uforutsigbar hverdag.

Komiteen har merket seg at forslagsstillerne gjennom en ny bestemmelse foreslår å gi departementet muligheten til å gi forskrifter om kvalitetskrav til barnevernsinstitusjoner, samt en særskilt godkjenningsordning for private institusjoner som ikke er innpasset i fylkeskommunens plan. Fylkeskommunen er foreslått som godkjenningssinstans.

Komiteen vil understreke at en kvalitetssikring av enhver barnevernsinstitusjon er viktig, og at dette må gjelde alle typer institusjoner enten de er private eller offentlige.

Komiteen har merket seg svaret fra statsråd Dāvøy (se vedlagt brev av 4. februar 2002) hvor hun understreker at kvalitetssikring allerede i dag ligger på fylkeskommunen å følge opp. Fylkesmannen har i dag et tilsynsansvar overfor både private og offentlige institusjoner. I departementet holder man nå på med en gjennomgang av fylkeskommunens oppgaver, herunder også fylkets rolle innenfor barnevernstjenesten.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener derfor at dette forslaget må sees i sammenheng med den pågående gjennomgangen, slik at man kan se hele barnevernstjenesten under ett. Det viktigste er jo at man nå får plassert ansvaret på rett sted, og at man får en helhetlig tenkning på dette feltet.

Flertallet mener det er viktig at saken blir behandlet som en del av den totale gjennomgangen av fylkeskommunens oppgaver, også fordi det har kommet innspill om at kanskje ikke fylkeskommunen skal ha ansvar for barnevernet. Flertallet registrerer at i sitt svar har statsråden sagt at hun vil komme tilbake

til Stortinget med forslag om en godkjenningsordning og kvalitetskrav så snart Regjeringen har behandlet fylkeskommunens rolle.

Flertallet vil derfor anbefale at forslaget vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil understreke at det er det offentlige som tar omsorgen når barnevernet må gripe inn ved omsorgssvikt eller adferdsproblemer hos barn og unge. Det offentlige har derfor også ansvaret for at tilbudet som blir gitt er av god kvalitet. Disse medlemmer viser til forslaget fra regjeringen Stoltenberg som innebærer at det innføres statlig fastsatte kvalitetskrav slik at en sikrer at barnevernsinstitusjonene som ikke har tilfredsstillende kvalitet og standard ikke blir brukt. Disse medlemmer vil understreke at regjeringen Stoltenberg mente at denne saken var så viktig for de barna og ungdommene dette gjaldt at til tross for at det går prosesser på de fremtidige oppgavene til fylkeskommunene, mente de at dette krevde en beslutning nå. Disse medlemmer har tatt utgangspunkt i at barn som plasseres i barnevernsinstitusjon med hjemmel i barnevernsloven, i utgangspunktet er i en spesielt utsatt og sårbar situasjon. Ofte er årsaken til institusjonsplassering sviktende omsorg i hjemmet og/eller barnets egen adferd. Disse medlemmer viser til at mange av disse barna har sammensatte problemer og har ofte et stort behov for både omsorg og behandling. Det er derfor av stor betydning for disse barnas fremtidige utvikling at de institusjonstiltakene som benyttes er i stand til å ivareta det enkelte barnets behov. Disse medlemmer har merket seg at i dag er det slik at kvaliteten på institusjonene, og da særlig de private, varierer sterkt. Det er det offentlige som tar omsorgen for barna, og da har det offentlige også ansvar for at tilbudet som blir gitt er av god kvalitet. Disse medlemmer mener at disse barna og ungdommene har ventet lenge nok på kvalitetsmessig gode tilbud, og vil derfor foreslå at det innføres statlig fastsatte kvalitetskrav, slik at en sikrer at barnevernsinstitusjonene som ikke har tilfredsstillende kvalitet og standard ikke blir brukt.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Vedtak til lov
om endringer i lov 17. juli 1992 nr.100 om
barneverntjenester

I

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjøres følgende endringer:

§ 5-8 skal lyde:

§ 5-8 Private institusjoner som ikke er tatt inn i fylkeskommunens plan

Private institusjoner som ikke er tatt inn i fylkeskommunens plan, kan bare benyttes for barn som om-

fattes av loven dersom institusjonen er godkjent av fylkeskommunen. Institusjonen kan bare godkjennes dersom den drives i samsvar med denne loven og de forskrifter som gjelder for den og ellers drives på en forsvarlig måte. Fylkeskommunen kan i forbindelse med godkjenningen også ta hensyn til behovet for den aktuelle institusjonen i fylket. Avgjørelser om godkjenning etter denne loven er enkeltvedtak og kan påklages til departementet. Departementet kan gi nærmere forskrifter om godkjenningsordningen, herunder om vilkår for godkjenning, og om klageordningen.

For å sikre en forsvarlig standard i slike institusjoner, kan departementet gi forskrifter om hvilke krav som skal stilles til institusjonene, herunder om bygninger og utstyr, om bemanning og om de ansattes kompetanse m.m.

Departementet kan gi forskrifter om tilsyn med slike institusjoner, jf. § 5-7. Finner fylkesmannen at en institusjon som står under tilsyn drives uforsvarlig, kan han gi pålegg om å rette på forholdet eller å nedlegge driften.

Departementet kan gi forskrifter om rettigheter under opphold i slike institusjoner, jf. § 5-9.

Departementet kan gi forskrifter om regnskapsføring og om innsyn for offentlige myndigheter i regnskapene.

§ 5-10 skal lyde:

§ 5-10 Generelle krav til institusjoner som er innpasset i fylkeskommunens plan

For å sikre en forsvarlig standard på de institusjoner som er med i fylkeskommunens plan etter § 5-1, jf. § 5-2, kan departementet gi forskrifter om hvilke krav som skal stilles til institusjonene, herunder om hvilke faglige krav som skal stilles, og om bygninger og utstyr, om bemanning og om de ansattes kompetanse m.m.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Departementet kan gi nærmere overgangsregler.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ser det som svært viktig å sikre barn som er plassert i barneverninstitusjoner en trygg oppvekst. At disse barna er ekstra sårbare og spesielt utsatte gjør at det haster å sikre at barnevernsinstitusjoner som ikke har tilfredsstillende kvalitet og standard ikke blir brukt. Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har ved flere anledninger gått inn for at det må innføres en godkjenningsordning for barnevernsinstitusjoner med begrunnelse at dette er en alvorlig inngripen i barns liv fra samfunnets side, og samfunnet må ha tilsvarende stor sikker-

het for at tilbudet dekker barnets behov. Fylkesmannen har i dag tilsynsansvar med barnevernet og institusjoner, og det er ressursmangel i embetene, noe som resulterer i dårlig oppfølging. Disse medlemmer vil poengtere at en godkjenningsordning og kvalitetskrav behandles av Stortinget uavhengig av fylkeskommunens fremtid og barnevernets plassering.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en godkjenningsordning og kvalitetskrav uavhengig av behandlingen av fylkeskommunens fremtid og barnevernets plassering.»

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

Vedtak til lov

om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester

I

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjøres følgende endringer:

§ 5-8 skal lyde:

§ 5-8 Private institusjoner som ikke er tatt inn i fylkeskommunens plan

Private institusjoner som ikke er tatt inn i fylkeskommunens plan, kan bare benyttes for barn som omfattes av loven dersom institusjonen er godkjent av fylkeskommunen. Institusjonen kan bare godkjennes dersom den drives i samsvar med denne loven og de forskrifter som gjelder for den og ellers drives på en forsvarlig måte. Fylkeskommunen kan i forbindelse med godkjenningen også ta hensyn til behovet for den aktuelle institusjonen i fylket. Avgjørelser om godkjenning etter denne loven er enkeltvedtak og kan påklages til departementet. Departementet kan gi nærmere forskrifter om godkjenningsordningen, herunder om vilkår for godkjenning, og om klageordningen.

For å sikre en forsvarlig standard i slike institusjoner, kan departementet gi forskrifter om hvilke krav som skal stilles til institusjonene, herunder om bygninger og utstyr, om bemanning og om de ansattes kompetanse m.m.

Departementet kan gi forskrifter om tilsyn med slike institusjoner, jf. § 5-7. Finner fylkesmannen at en institusjon som står under tilsyn drives uforsvarlig, kan han gi pålegg om å rette på forholdet eller å nedlegge driften.

Departementet kan gi forskrifter om *rettigheter* under opphold i slike institusjoner, jf. § 5-9.

Departementet kan gi forskrifter om regnskapsføring og om innsyn for offentlige myndigheter i regnskapene.

§ 5-10 skal lyde:

§ 5-10 Generelle krav til institusjoner som *er innpasset i fylkeskommunens plan*

For å sikre en forsvarlig standard på de institusjoner som *er med i fylkeskommunens plan etter § 5-1, jf. § 5-2, kan departementet gi forskrifter om hvilke krav som skal stilles til institusjonene, herunder om hvilke faglige krav som skal stilles, og om bygninger og utstyr, om bemanning og om de ansattes kompetanse m.m.*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
Departementet kan gi nærmere overgangsregler.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en godkjenningsordning og kvalitetskrav uavhengig av behandlingen av fylkeskommunens fremtid og barnevernets plassering.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:29 (2001-2002) - forslag fra stortingsrepresentantene Karita Bekkemellem Orheim og Eirin Faldet om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (Godkjenning av barnevernsinstitusjonene) - vedlegges protokollen.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 7 .mars 2002

Sonja Irene Sjøli
leder

Karin S. Woldseth
ordfører

Trond Giske
sekretær

Vedlegg

Brev fra Barne- og familiedepartementet v/statsråden til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, datert 4. februar 2002

Dokument nr. 8:29 (2001-2002) om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester

Jeg viser til brev av 22. januar 2002 vedrørende ovennevnte.

Det forslaget som fremsettes av stortingsrepresentantene Bekkemellem Orheim og Faldet er identisk med forslaget som ble fremsatt av regjeringen Stoltenberg i Ot.prp. nr. 15 (2001-2002) og som senere ble trukket tilbake av den sittende regjering i Ot.meld. nr. 3 (2001-2002). Forslaget innebærer en ny bestemmelse som gir departementet hjemmel til å gi forskrifter om kvalitetskrav til barneverninstitusjoner, samt en særskilt godkjenningsordning for private institusjoner som ikke er innpasset i fylkeskommunens plan. I forslaget er fylkeskommunen foreslått som godkjenningssinstans.

I Ot.meld. nr. 3 (2001-02) ble det vist til en pågående utredning av fremtidig organisering av fylkeskommunens oppgaver på barnevernområdet, jf. St.meld. nr. 31 (2000-01) og Stortingets behandling av denne, jf. Innst. S. nr. 307 (2000-01) Det ble videre vist til at departementet, som en konsekvens av den pågående utredningen, ville vurdere spørsmålet om godkjenningsmyndighet på nytt.

Utredningen om fremtidig organisering av fylkeskommunens oppgaver på barnevernområdet er nå i slutfasen. Et høringsnotat med forslag til alternative løsninger for fremtidig organisering av fylkeskommunens oppgaver på barnevern- og familievernområdet vil bli sendt på høring i første halvdel av februar i år. I høringsnotatet er forslaget om kvalitetskrav og godkjenningsordning inntatt. Forslaget om godkjennings-

myndighet ses her i sammenheng med oppgavefordelingen for øvrig.

Jeg vil understreke at det ikke er slik at det ikke eksisterer noen form for kvalitetssikring av barneverninstitusjonene i dag. Fylkeskommunen har etter loven et klart ansvar for at de institusjonene som benyttes er gode nok. Dette gjelder ikke bare fylkeskommunens egne institusjoner, men også de private institusjonene der fylkeskommunen kjøper plasser. I tillegg har fylkesmannen ansvaret for å føre tilsyn både med fylkeskommunale og private institusjoner. De fleste barneverninstitusjonene er både materielt og faglig sett gode tilbud til barn og unge. Dette betyr imidlertid ikke at det ikke er rom for forbedringer. Jeg er derfor helt enig med representantene Bekkemellem Orheim og Faldet i at det er behov for å stille klare kvalitetskrav til barneverninstitusjonene og at det er behov for en godkjenningsordning. Det er imidlertid helt nødvendig å se disse forslagene i sammenheng med oppgavefordelingen for øvrig. Som nevnt foreslås i dokument nr. 8:29 fylkeskommunen som godkjenningsmyndighet. Dersom den prosessen, som nå er i gang, med sikte på avklaring av fremtidig organisering, ender med at fylkeskommunen ikke lenger skal ha ansvaret for barneverninstitusjonene, må spørsmålet om godkjenningsmyndighet i alle tilfelle vurderes på nytt.

Etter at den forestående høringen er avsluttet, og regjeringen har tatt stilling til fremtidig organisering, vil jeg komme tilbake til Stortinget med forslag til en godkjenningsordning og kvalitetskrav så raskt som mulig.